

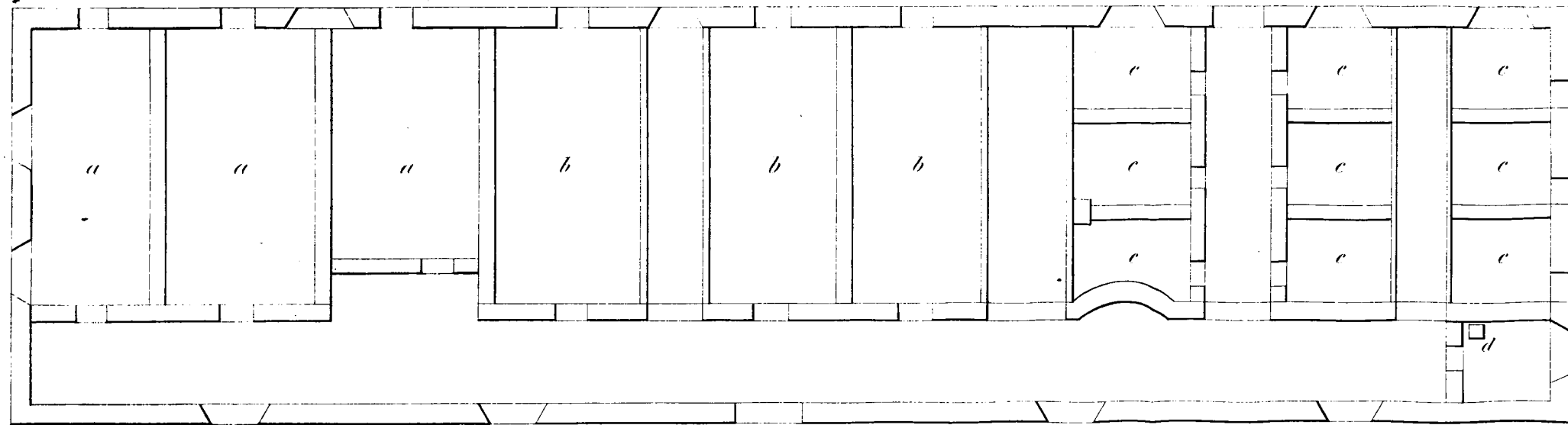
Om Svinestalde.

Af Lieutenant W. Sartorff til Frihedslund i Holbeks Amt.
(Med Tegninger.)

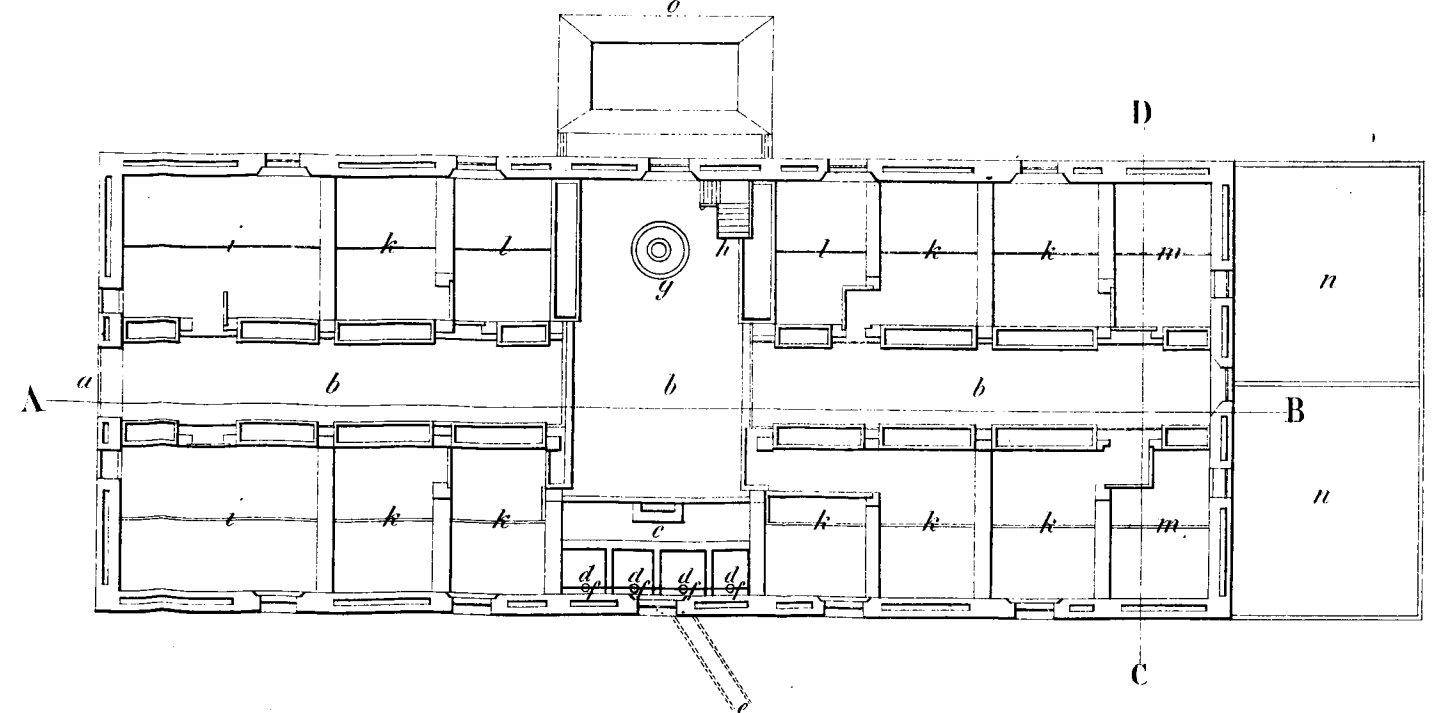
Det er vistnok en Selvfølge, at paa samme Tid, som Avlsbruget her i Landet skrider fremad med saa raske Skridt, som Tilfældet har været især i de senere Aar, maa tillige Interessen for en forbedret Besætning af Huusdyr gjøre sig meer og meer gjældende, hvilket ogsaa hvert Aar tydelig giver sig tilkjende ved det forøgede Antal af bedre Individier, som nu fremstilles ved de forskjellige Amters landoekonomiske Selskabers Dyrskuer. Men Haand i Haand med Anskaffelsen af de mere forædlede Racer saavel af Koer som Faar og Sviin, maa det ogsaa blive en Pligt for Landmanden at byde disse Dyr en omhyggeligere Pleie baade hvad Foderet og Localet angaaer, thi heri, maa det vist indrømmes mig, staaer der endnu meget tilbage at ønske. Det Dyr, der imidlertid oftest skeer Uret i denne Henseende, er ubetinget Svinet, hvoraf Følgen ogsaa maa blive den, at Landmanden i Almindelighed langtfra gjør sig dette Kreaturhold saa indbringende, som det under andre Omstændigheder ellers vilde og burde være; thi, uagtet den forældede Idee, at Svinet ikke, ligesom alle andre Dyr, behøver Reenlighed, nuomstunder vist kun finder saare saa Tilhængere, er det dog her i Landet kun undtagelsesviis, at der bydes Svinene saadant Locale, som de fortjene, saa meget mere som det jo nu er ganske almindeligt at foretrække de mere forædlede og især engelske Racer for vor egen store og grove danske Race; men da disse Sviin næsten altid paa

SVINESTALDE.

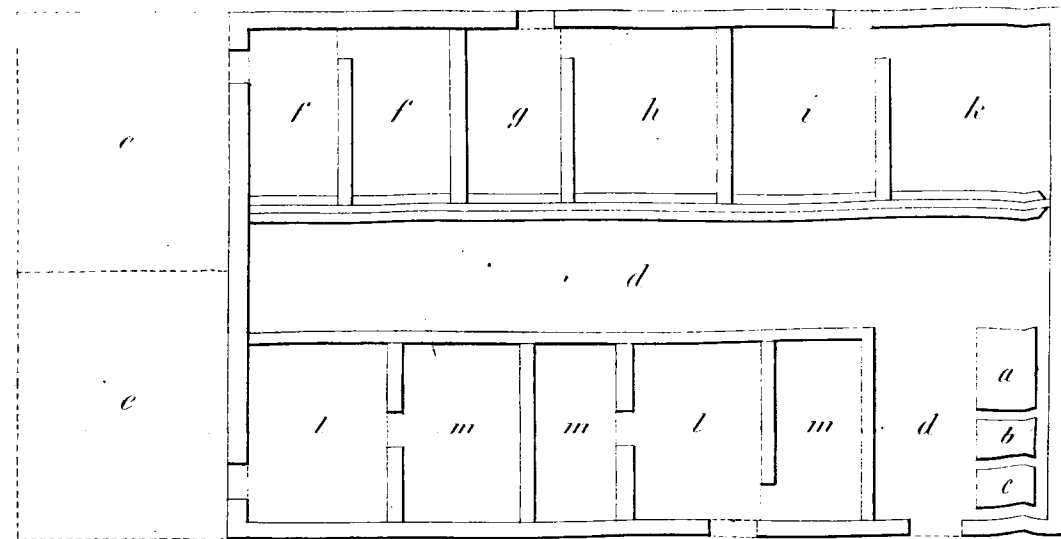
Ourupgaard paa Falster.

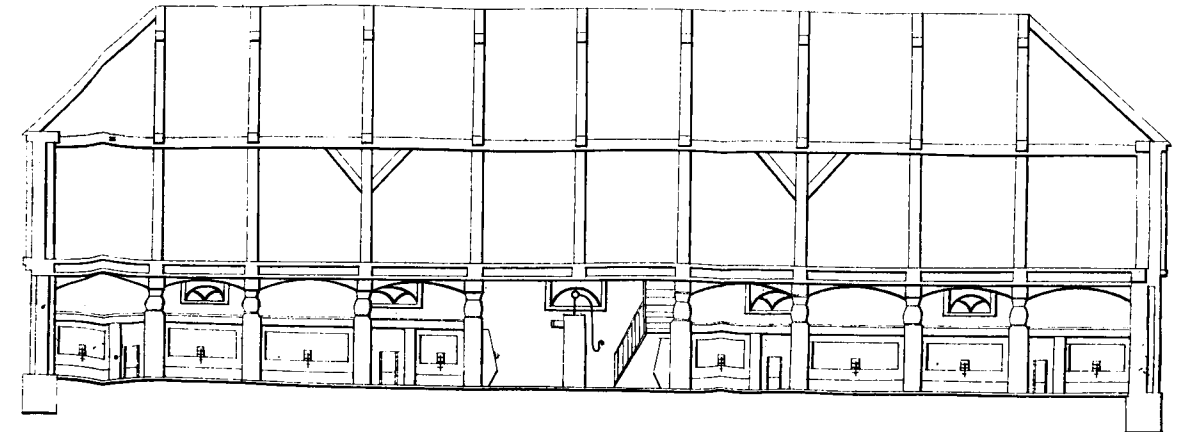
Klarupgaard ved Aalborg.

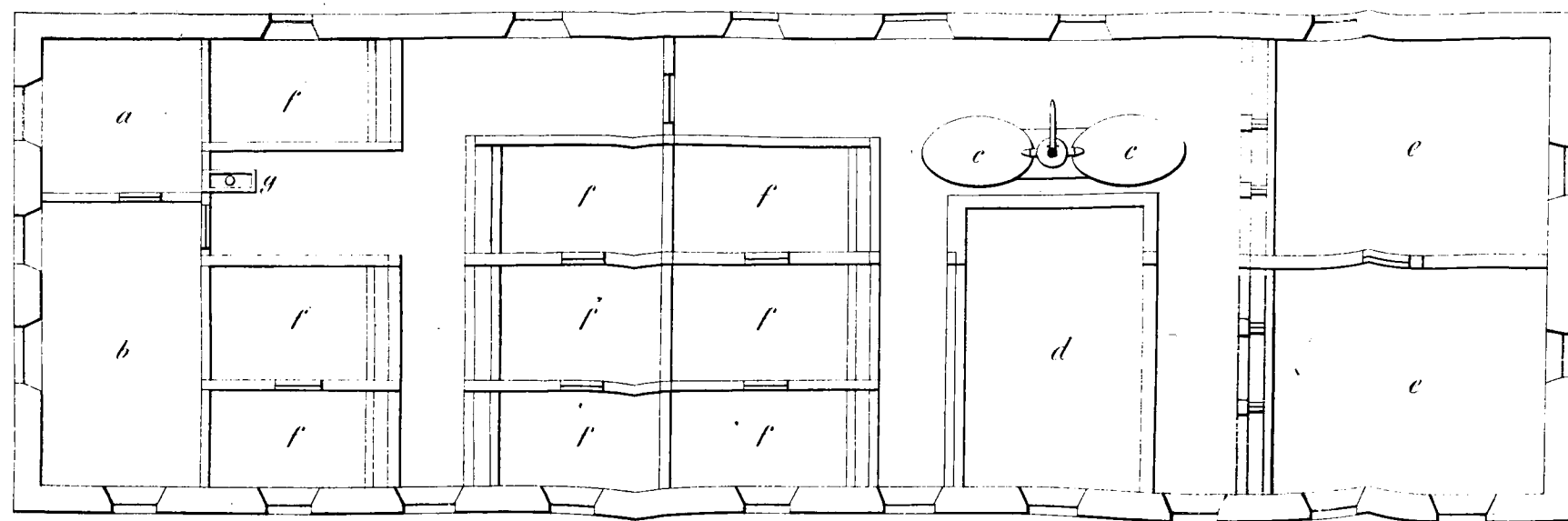
Frihedslund i Holbek Amt.

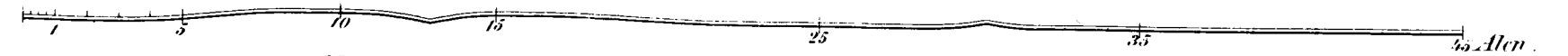
Gjennemsnit efter A.B.

Søndergaarde i Odense Amt.

Gjennemsnit efter C.D.

Klarupgaard.

Ourupgaard

- a. Fødestie
- b. Levesvån
- c. Grisesøer
- d. Kalkelovn

Søndergaarde

- a. Bødkerens Kiamter
- b. Bødkerwerksted
- c. Vålkeur
- d. Levesvån
- e. Fødestie til 12 Svån
- f. Rum til Grisesøer etc.
- g. Kalkelovn

Frihedslund

- a. Kar til at Slags Affald til Svineløde
- b. Kar til Vålke
- c. Kar til Kjernerulle og Seel
- d. Fødergang
- e. Svinegaarde
- f. Rum til drægtige Søer
- g. Rum til Søer med Grise
- h. Rum hvor Griseene kunne fødes
- i. Fødestier
- l. Alderum for afvante Grise
- m. Rum alene til Leie

Grundplan

- a. Indgangsdør
- b. Fødergang ad hvilken tillige Gjødningen udhjøres
- c. Allukke med Stakit for til Foderet med Trappe ned til
- d. Amrede Beholdere under-Jorden til Melk, Vålke, Grønting etc. som fra Meieriet gjenom et 3" Drainrør tilljøres
- f. en lukket Rende langs Ylerranden over de 4 Beholdere med en Hane til hver især
- g. en Pumpe til Vand med Slange til at lade Vand eller Behag i Stierne
- h. Opgang til Loftet med Strælse

- i. Stier til magre Svån
- k. Stier til Fødesvån og Grisesøer
- l. Stier til Grisesøer og travende Grise med lange Sidebrug
- m. Stier til Orner eller Søer
- n. 2 smaa Svinegaarde
- o. Ailegrube

Gjennemsnit efter C.D.

- a. Forhøiet Leie
- b. Drainrør langs Forhøringen
- c. Gulvet med Fald imod Røret
- d. Trøge
- e. Drainrør

Grund af deres tyndere Haarbedækning af Naturen ere mere fuldfjære, maa det ogsaa blive en Selvfølge, at Boligerne indrettes passende til Beboerne.

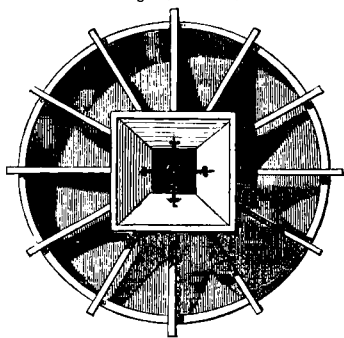
Jeg vil nu her tillade mig at vedføie en Tegning og Beskrivelse af Svinehuset, saaledes som jeg har bygget det her paa Gaarden, uagtet jeg ingenlunde betvivler, at der vist mange Steder allerede findes endnu bedre Indretninger. Af den medfølgende Tegning vil det sees at lige indensfor Indgangen er der anbragt 3 Rummer i Jorden, hvoraf »a« er til al Slags Svine=Væde, »b« til Valle, »c« til Kjerne=Mælk eller Kjørnesoder om Vinteren. Ved en Fodergang »d« deles Huset i 2 Dele, som igjen indeholde endeel forskjellige Rum. Bestemmelsen med »f«, »f« er til Søer; fra disse 2 Rum, som ere adskilte ved en Dør, er der en Udgang til en lille Svinegaard »e«; »g« er bestemt til en So, som har faret, og er der i Døren ind til »h« anbragt en lille Abning for at Grisene kunne søge derind, naar de begynde at vannes til Væde og Drikke; i »i« indjættes de Grise, som begynde at jedes og i »k« tilendebringes Fedningen; »l« og »m« ere bestemte for Grise, som ere tagne fra Moderen; »n« er indrettet alene til Veie og »o« kun til at æde i; fra »o« er der Udgang til en lille Svinegaard »e«. I Midten af »l« staaer et rundt Svinetrug, som jeg senere skal omtale. At den her nævnte Bestemmelse for de forskjellige Afstikker imidlertid ikke altid kan overholdes er en Selvfølge.

Svinene i »f, g, h, i,« og »k« æde Alle af murede Krybber, som reengjøres efter hvert Foder; over Midten af Krybberne er anbragt Lemme, som kunne smækkes tilbage imod Afstikkerne, imedens Væden heldes i, og derefter trækkes igjen fremad og ved en Skyder fastgjøres i Fodergangen. Gulvet i alle Afstikkerne er af Muursteen, stillede paa Kant og udfugede med Cement, hvorimod Fodergangen kun er belagt med Muursteen paa Gladen. Gulvet i de forskjellige Rum har saavel fra Øder=Muren som fra Krybberens Fald imod Midten, hvorfra alt det Flydende igjen kan søge ud igjennem en Rende under

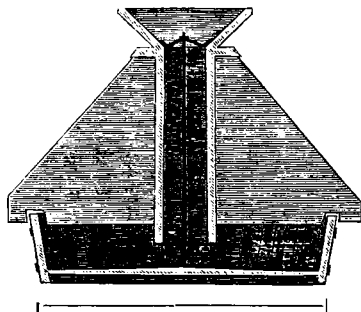
Leiet, som selvfølgerlig er lidt høiere end det øvrige Gulv. Alle Væggene ere i en Høide af $\frac{7}{4}$ Al. beklædte med Bræder, og hvor der er Udgange i Yder-Muren, som bestaaer af $1\frac{1}{2}$ Steens Muur, er der for Luunheds Skyld anbragt dobbelte Døre. Over hele Huset er der Brædeloft og saavel dette som alt Lommeret holdes bestandig vel hvidtet, som i Forening med at der er 7 Jernvinduer paa Siderne og et større i hver Gavl bevirker, at der altid er lyst og reenligt. For at forebygge altfor stærk Varme og Dø, er der under Loftet anbragt 3 Ventililer paa hver Side af Huset. Da jeg imidlertid dog nærer Frygt for at der muligen i den hedeste Tid om Sommeren kunde blive for varmt for Svinene i dette Huus, har jeg indrettet et andet og simplere Locale for dem i den frie Luft. Det bestaaer kun af en stor indhegnet Svinegaard i 3 Afdelinger med et lille Tag anbragt i den ene Side, hvorunder de i Uveir kunne søge Ly.

Nedenstaaende Tegninger fremstille det Svine-Trug, som jeg ovenfor omtalte, at jeg brugte i Afstufferne »1«. Af Teg-

Truget seet ovenfra.

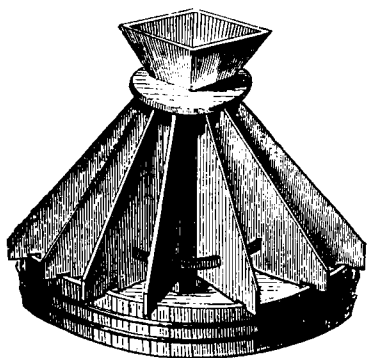
Gjennemsnit af Truget.

1 Alen 4 Tommer

ningen vil det sees, at det er cirkelrunt; over Midten er anbragt en hul Cylinder med en Tragt foroven, hvorigjennem Uden heldes, og fra Cylindrens Sider udgaaer et Antal Binger, der ved et indfæret Gal gribe over Kanten af Truget.

Igjennem Cylinderen løber der en Jernstang, som er fastgjort i Bunden af Truget, og er Cylinderen saaledes befæstet til

den, at den med Lethed dreier sig omkring den. Det Hensigtsmæssige ved denne Slags Trug er, at der aldeles forhindres, at Griene kunne jage hinanden fra Wden, da den Svagere siebliffelig søger til et andet tomt Rum, og hvad der maaskee er den væsentligste Fordeel ved dem, er, at der ved Brugten af disse Trug forebygges, hvad der i Særdeleshed ved mindre

Grise har den skadeligste Indflydelse paa hele deres senere Udvikling og Trivelighed, nemlig at deres Wde blandes med deres egen Ureenlighed, hvilket vistnok paa enhver anden Maade maa ansees for uundgaaeligt. Jeg har ogsaa havt den Glæde hidindtil kun at høre den eenstemmige Mening af de Landmænd, som have anskaffet dem, at de fuldkommen og i enhver Henseende have svaret til deres Forventning, hvorfør jeg paa det Varmeste vil anbefale Anskaffelsen af lignende Trug især paa de Gaarde, hvor Grise-Tillæget er af stor Betydning.

Jeg vil her endnu kun nævne den Race engelske Sviin, som nu holdes her paa Gaarden. Den egentlige Stamme-Moder til min nuværende Race var en hvid ægte Berkshire So, hvis Forældre dog rimeligviis engang tidligere have været krydsede med den chinesiske Race, thi det er endnu ofte Tilfælde, at der fødes aldeles sorte og meget finhaarede Grise, hvilket, saavidt mig bekjendt, ellers ikke finder Sted ved nogen ublandet engelsk Race. Dennes Trivelighed er i Sandhed forbausende, og trods Svinenes Fedme have de bestandig viist stor Frugtbarhed og Omhyggelighed for deres Grise; da de imidlertid, idetmindste hos mig, ikke vilde opnaae nogen syn-

derlig Størrelse og tillige vare temmelig tyndhaarede, har jeg foretrukket ved en 3 Gange gjentagen Krydsning med Yorkshire-Racen at afhjælpe disse Feil, hvilket jeg efter min Mening nu ogsaa har naaet. Hvad Fodringen her paa Gaarden angaaer, vil jeg kun bemærke, at, med Undtagelse af Fedesvinene, leve alle de andre Sviin udelukkende af det Affald og Opvasknings-Band, som kommer fra Kjøkkenet, og dette spædes endda med en Deel reent og friskt Vand. Hvor meget Nærende denne Drifte maa indeholde samt hvor overordentlig trivelig denne Race Sviin er, bliver saa meget lettere at forstaae, som jeg tør forsikre, at mine Sviin, naar de indsættes til at fedes med Sød, sjældent behøve mere end 8 til 10 Uger for at være complet fede.

Hvis saavel Nyttens af en forbedret Svine-Race som Nødvendigheden af mere velindrettede Svinehuse skulde være bleven Tvivlerne mere klar, er Hensigten med disse Linier over Forventning opnaaet.

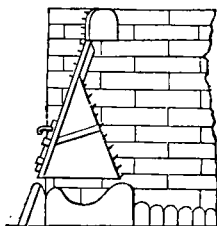
Med velvillig Imødekommen af Dhrer Godseier Tesdorp til Durupgaard, Overkrigscommisfair Branth til Klarupgaard og Forpagter Clement paa Erholm og Søndergaard er Red. sat istand til at kunne lade de medfølgende Tegninger over Svinestalde i forskjellige Dele af Landet medfølge.

Fra Durupgaard er kun leveret en Grundplan; Bygningen er Grundmur, den indvendige Høide er $3\frac{1}{2}$ Alen.

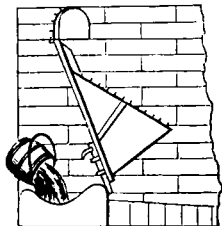
Beskrivelsen over Stalden paa Klarupgaard findes paa Tegningen. Vi have endnu kun at tilføie, at Væggene ere hule, stoppede med Napsfaller og Hakkelse for at befordre Varne i Huset. Alen bortledes fra Stierne til Gruben i Drainrør. Loftet er gibset; Skillerummene murede og Gulvet bestaaer af Muursteen paa Kant. Længs Fodergangen er anbragt en Række hugne Steen for at Hjulbøren ikke skal skade Gulvet.

Fra Søndergaard er os leveret en meget fuldstændig Tegning, som vi beklage at Pladsen ikke har tilladt os at op-

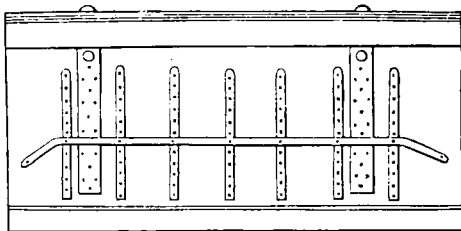
tage. Stalden er anbragt fra Øst til Vest og har saaledes Solen hele Dagen paa den ene lange Sidemuur; til denne Side findes en Gaard, der er belagt med Brosteen og indhegnet med Steengjærde; derigjennem løber en lille Bæk, der er brolagt i Bunden, og hvori altid holdes $\frac{1}{2}$ Alen dybt Vand. I denne Gaard opholde Levesvinene sig meest, da de indvendige Rum ellers ikke vilde være tilstrækkelige. Bygningens udvendige Muur er $1\frac{1}{2}$ Steen tyk, Skillerummene 1 Steen tykke, hvoraf de to Mure, der indeslutte et Rum for 6 Griseføer, gaae lige til Loftet. Dette Rum kan opvarmes ved den deri værende Kaffelovn, hvori der for Forsigtigheds Skyld ildes fra Bødkerens Kammer. Trugene ere af brændte Steen, murede i Cement og dannede saaledes som høstaaende Tegning viser, for at Svinene lettere kunne æde reent op. Paa Lemmene,

Et Trug seet fra Enden.

Et Trug med tilbageluffet Lem.

Et Trug seet indvendig fra.

der kunne skydes ind, naar Trugene fyldes, er anbragt Tværstykker for at hindre Svinene fra at staae i Trugene. Imellem Ballekammerne findes en Brønd med Pumpe, der kan give Vand

til hvilket Kar man ønsker. For altid at have det fornødne Vand ogsaa til Reengjøring af Stierne er der fra den overliggende Mark drainet et kilderigt Stykke Jord til Brønden, hvorfra igjen er Aflob ud til Bækken, der løber igjennem Svinegaarden.

Staldens Høide er $3\frac{1}{2}$ Alen; Loftet benyttes til Kornmagazin, hvorfor der over Trugene i Fedestierne er anbragt en Skorsteen af Bræder, der fører til en paa den østre Ende af Huset muret Skorstenspipe, der kan trække Uddunstningerne bort. I dette Foraar er der lagt Jernrør fra Meieriet til Ballerrene, hvorved Ballen ved Hjælp af en Trykpumpe bringes til Karrene.
